

Elvir Šahić i Jasmina Čaušević

Program
"Fondacija
našeg kraja
u Bosni i
Hercegovini"

Zajednica se pita

Kako su nastale lokalne fondacije u
Sarajevu, Zenici i Bijeljini



Trag fondacija 2024.
(Ured Trag fondacija u Bosni i Hercegovini)

Naslov:

Zajednica se pita – kako su nastale lokalne fondacije u Sarajevu, Zenici i Bijeljini

Izdavač:

Trag fondacija (Ured Trag fondacija u Bosni i Hercegovini)

Adresa izdavača:

Krunska 47, Beograd, Srbija

Godina izdanja:

April 2024.

Za izdavača:

Milka Damjanović

Autor/ica:

Elvir Šahić i Jasmina Čaušević

Urednica izdanja:

Marija Mitrović

Lektura:

Trag fondacija

Dizajn i DTP:

Trag fondacija

Fotografije:

Sve korištene fotografije su ustupile lokalne fondacije iz Sarajeva, Zenice i Bijeljine za digitalno izdanje, u dogovoru sa korisnicima/ama donacija.

Program "Fondacija našeg kraja – Zajednica se pita!" Trag fondacije pokrenut je krajem 2019. godine, uz podršku Fondacije Charles Stewart Mott. Ideja programa je podrška osnivanju i radu lokalnih fondacija u zemljama Zapadnog Balkana u narednih 10 godina. Nakon Srbije, ovaj program je otvoren u Bosni i Hercegovini uz podršku Porticus fondacije.



Zajednica se pita

-

kako su nastale lokalne fondacije u Sarajevu, Zenici i Bijeljini

Sarajevo, 2024.

**Nikad ne sumnjajte da mala grupa pažljivih,
predanih građana i građanki
može promijeniti svijet.**

Margaret Mead, antropologinja

Sadržaj

<u>Predgovor</u>	6
<u>1. Uvod</u>	9
<u>2. Kako je ova filantropska priča počela</u>	12
<u>3. Predmet i metodologija rada</u>	17
<u>4. Osvrt na filantropski rad u Bosni i Hercegovini</u>	19
<u>5. Postignuća i izazovi filantropskog rada u tri lokalne zajednice u Bosni i Hercegovini</u>	24
<u>5.1. Lokalna fondacija Zenica – Zenica se pita</u>	29
<u>5.2. Lokalna fondacija Bijeljina – dobročinstvo za bolju budućnost</u>	37
<u>5.3. Lokalna fondacija „Kapetan“ iz Sarajeva – priča o prijateljstvu</u>	44
<u>6. Kreativne ideje lokalnih fondacija – inspiracija za buduće fondacije</u>	52
<u>7. Pojmovi povezani sa filantropijom</u>	55
<u>O autoru i autorici</u>	59

PREDGOVOR

Filantropija je krovni naziv za skup principa povezanih sa vrijednostima čovjekoljublja i dobročinstva. Altruizam, nesebičnost, darežljivost, empatija, plemenitost, humanost, zajedništvo, društvena odgovornost, solidarnost, samo su neki od principa koji pokreću ljudi na filantropsko djelovanje. Sebe možemo smatrati filantropom ili filantropkinjom ukoliko dijelimo svoj novac, vrijeme, vještine i znanje za opće dobro u lokalnoj zajednici. Na ovaj način, možemo reći da se filantropsko djelovanje ogleda u nesebičnom zalaganju za dobrobit društva i zajednice. Lokalne fondacije u Zenici, Sarajevu i Bijeljini, o kojima je riječ u ovoj publikaciji, provode niz aktivnosti koje oslikavaju filantropsko djelovanje i najbolja su ilustracija prosocijalnog ponašanja u današnjem društvu. Svojim radom ove lokalne fondacije inspirišu ljudi da aktivno učestvuju u izgradnji međusobnog povjerenja i solidarnosti.

Djelujući na određenom geografskom području, poput mjesne zajednice, općine, grada ili regije, fondacije pružaju podršku inicijativama koje dolaze iz same zajednice, te pomažu u rješavanju aktualnih problema u svojoj sredini. Posebna vrijednost ovih aktivnosti nalazi se u činjenici da fondacije sredstava za podršku pronalaze u toj istoj zajednici u vidu prikupljenih donacija iz različitih izvora – od građana i građanki, dijaspore, privatnih i javnih preduzeća i kompanija, kao i od lokalne vlasti.

Ova publikacija pokazuje da nije potrebno mnogo vremena i novca da ljudi u svojoj zajednici urade velike stvari i pokrenu promjene za dobrobit svih. Opisuje put koji se mora preći da bi se promjena desila – put povezivanja ljudi koji imaju sredstva i volju za pomaganje drugima sa ljudima koji imaju ideje. Svrha ove publikacije jeste da pokaže kako su nastale lokalne fondacije u Sarajevu, Zenici i Bijeljini, postignuća i izazove njihovog rada, dobre prakse iz lokalnih zajednica, te da potakne na aktivizam i filantropsko djelovanje buduće generacije u Bosni i Hercegovini (BiH).

*Lokalne fondacije pružaju slobodu ljudima da rade
na onome
što je stvarno potrebno njihovoj zajednici.*

Maida Zagorac,
koordinatorica programa filantropije Trag fondacije
u Bosni i Hercegovini

1. UVOD

Trag fondacija, regionalna fondacija sa sjedištem u Srbiji, raspisala je krajem 2020. godine poziv za učestvovanje u programu „Fondacija našeg kraja – Zajednica se pita!“ na području Bosne i Hercegovine. Kroz proces selekcije diferencirale su se tri neformalne grupe iz Sarajeva, Bijeljine i Zenice, koje su postale dio tog programa. Kroz ovu publikaciju predstavljaju se sve etape njihovog rada i predenog puta, te se pokazuju načini izgradnje povjerenja i uspostavljanja odnosa solidarnosti.

Predstavili smo aktivnosti koje su usmjereni ka unaprijeđenju filantropskog rada, gdje smo nastojali obuhvatiti praktični i pravni okvir ovog djelovanja u Bosni i Hercegovini. Uvažavanje principa rodne ravnopravnosti i inkluzivni karakter realizovanih aktivnosti u lokalnim zajednicama jasno su vidljivi kroz podržane projekte. U tom smislu, jedan od ciljeva nam je bio i da predočimo načine na koje raznovrsni filantropski kapaciteti omogućavaju boljšak i pozitivno utiču na razvoj zajednice. Kroz predstavljene primjere pokazano je kako su prevaziđeni određeni problemi pojedinih lokalnih zajednica, a također su i istaknute različite strategije filantropskog djelovanja.

Iako joj to nije primarni cilj, publikacija u konačnici nudi i praktične ideje onima koji kreiraju javne politike i donose odluke na lokalnim nivoima vlasti, u organizacijama civilnog društva, firmama i fondacijama, kako mogu filantropski djelovati. U kontekstu teorijskog i konceptualnog proširivanja granica razumijevanja filantropije i različitih praksi društvenog djelovanja, koja su u skladu sa pojedinim principima ovog društvenog fenomena, na kraju smo dali kraće objašnjenje određenih pojmoveva čiji značaj smo prepoznali u praksi i radu predstavljenih fondacija. Tako je, recimo, za primjer filantropskog djelovanja u okviru privatnih firmi i korporacija vidljiva primjena poslovne strategije pod nazivom „korporativna socijalna odgovornost“. Ova strategija nam pokazuje filantropski karakter odgovornog djelovanja za lokalnu zajednicu i oslikava mogućnosti unapređenja poslovne etike u pravcu provođenja aktivnosti koje su u suprotnosti od onih akcija koje se prvenstveno povode profitnim ciljevima.

Predstavljene su i različite vrste podataka koje smo prikupili tokom istraživanja u ove tri lokalne zajednice. Kroz samu analizu podataka nastojali smo ostati što bliže respondentima/cama i njihovom tumačenju, kako bismo što dosljednije oslikali karakteristike ličnog u filantropskom radu. Zainteresovane čitateljice i čitatelji moći će zamisliti i sebi dočarati svu vrijednost i značaj poduzetih akcija i bez mnogo interpretacija i naknadnih objašnjenja autorice i autora.

Ova publikacija dovodi u pitanje raširene prepostavke da u današnjem svijetu prvenstveno preovladava lični materijalni interes i da svako gleda ostvarenje samo sopstvene koristi. Nadamo se da će ova publikacija, kroz konkretnе priče i primjere dobrih praksi, inspirisati i potaknuti na akciju sve one ljudе koji imaju u sebi altruistički duh i da će ovdje pronaći inspiraciju, konkretne ideje i načine kako da žive svoje čovjekoljublje. Na kraju, ova publikacija ostaje kao sinteza i referenca za neku buduću historiju filantropije na ovim prostorima.

2. KAKO JE OVA FILANTROPSKA PRIČA POČELA

Priča je počela tako što je Trag fondacija iz Srbije pokrenula i raspisala konkurs za program "Fondacija našeg kraja – Zajednica se pita!" u Bosni i Hercegovini krajem 2020. godine i pozvala ljude da se udruže u neformalne grupe od najmanje tri osobe koje žive u istoj zajednici, a imaju želju da zajednički rade na uspostavljanju lokalne fondacije. Pored toga, očekivalo se da su motivirani da prvih godinu dana stiču znanje o načinima vođenja i djelovanja kroz fondacije.

Na poziv se prijavilo ukupno 60 grupa, iz 41 zajednice, sa područja čitave države. U skladu sa pravilima selekcije, tim Trag fondacije je, između svih zainteresiranih grupa koje su ušle u uži izbor, pozvao grupe iz Sarajeva, Bijeljine i Zenice, da se uključe u njihov program^[1]. Nakon početnog uspostavljanja, ove neformalne lokalne fondacije su dobijale i mentorsku podršku i zadatku da u zajednici, na osnovu znanja i vještina, koje su sticale kroz edukacije, prikupe novac za početak rada svoje lokalne fondacije.

Edukacije koje su neformalne fondacije prošle bile su pažljivo osmišljenje, jer su tematski pratile faze u kojim se lokalne fondacije nalaze u svom radu. Na početku su imale priliku da se upoznaju sa socijalnim marketingom, elementima kampanja za prikupljanje sredstava i drugim vidovima fundraisinga, koje bi trebale koristiti u svom radu prilikom obezbjeđivanja nezavisnih izvora finansiranja, te strateškim pristupom planiranja djelovanja.

Da bi se otvorio prvi konkurs u lokalnoj zajednici, svaka neformalna grupa je morala da skupi po 6.000 KM (3.000 EUR). Dakle, ove tri neformalne grupe su za svoje prve konkurse prikupile ukupno 18.000 KM (9.000 EUR) od pojedinaca/ki, kompanija i dijaspora. Svaku prikupljenu sumu novca Trag fondacija je udvostručila. Fondacije su prikupljale novac u svojoj zajednici na razne kreativne načine. Organizovani su fundraising eventi u vidu aukcija, tematskih druženja, muzičkog koncerta i sličnih događaja. Sakupljeni novac je omogućio da u lokalnoj zajednici, kroz poziv neformalnim i formalnim grupama, budu realizovani projekti usmjereni ka rješavanju prepoznatih problema, a za dobrobit većeg broja ljudi.

[1] Trag fondacija je, prvo, na osnovu svojih selektivnih parametara u dalji tok programa uključila pet neformalnih grupa. Pored grupa iz Sarajeva, Bijeljine i Zenice, u programu su bile i grupe iz regije Birač i regije oko planine Borja, koje su nažalost odustale od daljeg učešća u programu. Nadamo se da će u budućnosti iznaći mogućnosti da ostvare svoje nakane u pomaganju ljudima i zajednici.

Nakon realizovanih aktivnosti iz prvog konkursa, uslijedio je novi ciklus prikupljanja novca i otvaranje drugog konkursa. Ukupno je tokom dva konkursna kruga finansirano 45 projektnih aktivnosti u lokalnim zajednicama (15 aktivnosti u Bijeljini, 17 u Zenici i 13 u Sarajevu). Za ovih 45 akcija, potrošeno je 107.835 KM (oko 55.300 EUR). Trag fondacija je od ovog ukupnog iznosa donirala oko 44.850 KM (oko 23.000 EUR).

Kroz niz susreta, posjeta, edukacija, kroz teoriju i praksu, omogućeno je ovim lokalnim fondacijama da steknu sva neophodna znanja i vještine za ostvarenje svojih zamisli. Fiskalno i administrativno, Trag fondacija je podržala grupe, ustupivši im račune za njihovo djelovanje, dok se pravno ne registruju, a dobili su i obuku kako da administrativno djeluju u skladu sa zakonom.

Indirektnu ali veoma važnu ulogu imale su posjete, upoznavanja i učenja od drugih lokalnih fondacija. Posebno se može izdvojiti saradnja sa Fondacijom tuzlanske zajednice, koja dvadeset godina djeluje u Tuzlanskom kantonu, kao i saradnja sa lokalnim fondacijama iz Srbije. Društvene mreže, posebno Facebook i Instagram, bile su osnovna platforma preko koje su se širile i saznavale vijesti o pozivima za projekte, pa i preko kojih su se organizovali neki donatorski događaji. O kreativnim i uspješnim načinima prikupljanja novca koje su ove lokalne fondacije osmislice biće riječi na kraju publikacije.

Neformalne grupe su od kraja 2023. godine radile na formalnom osnivanju lokalnih fondacija, i do završetka ove publikacije, fondacije iz Zenice i Bijeljine su završile ovaj proces uspješno, te su od aprila 2024. godine pravno registrovane, dok je fondacija iz Sarajeva u završnoj fazi pravne registracije. Nakon registracije, lokalne fondacije djeluju samostalno kao pravna lica i teže samoodrživosti, te imaju aktivan upravni odbor koji programski oblikuje fondaciju i koristi svoj socijalni kapital da gradi partnerstva u zajednici. Pored toga, zadatok upravnog odbora je da podržava i daje sugestije o radu fondaciji i izvršnoj/om direktorici/direktoru, kao i da radi na razvijanju strateškog plana za buduće djelovanje fondacije. Trag fondacija nastavlja da podržava lokalne fondacije iz ova tri grada kroz institucionalne grantove i mentorstvo, sve dok one u potpunosti ne postanu samostalne i dugoročno održive.

Ideja programa „Fondacija našeg kraja – Zajednica se pita!“ u fokus stavlja aktivizam i potrebe građana i građanki putem otvorenih konkursa u kojima nisu nametnuta posebna ograničenja jer je cilj pomoći da budu riješeni realni problemi zajednice. Na ovaj način, podržani su tematski najrazličitiji projekti koji naizgled nisu međusobno povezani, ali sveukupno i kroz različite kanale podižu kvalitet života u zajednici. Prema riječima jedne sagovornice, mi svi možemo pretpostavljati iz svojih pozicija šta zajednici treba, ali zapravo ne znamo, jer nismo u svim krugovima te zajednice. Zbog toga, lokalne fondacije pitaju šta je potrebno uraditi da bi zajednica bila bolje mjesto za život, i omogućavaju sredstva i savjete kako bi se to ostvarilo.

... osjećaj zadovoljstva da i mi mali ljudi možemo da učinimo mnogo kada se udružimo i pomognemo našoj zajednici, a da od toga nemamo nikakvu ličnu dobit. Svakako smo primjer našim učenicima da treba da se bore za svoje selo, svoju zajednicu, da svako od nas može lično da doprinese onoliko koliko su njegove mogućnosti.

Učiteljice iz škole u selu Glogovac kod Bijeljine

3. PREDMET I METODOLOGIJA RADA

Glavni cilj ove publikacije jeste da predstavi program "Fondacija našeg kraja – Zajednica se pita!" u Bosni i Hercegovini i prikaže pregled ostvarenih rezultata u periodu od prethodne tri godine. U svrhu prikupljanja podataka, koristili smo se kvalitativnim pristupom koji sagledava fenomen filantropije na multidimenzionalan način uključujući metode poput fokus grupe, ličnog opažanja, te polustruktuiranog intervjeta. Pored toga, za analizu i interpretaciju prikupljenih podataka iskoristili smo različite vrste izvora kao što su web stranice, društvene mreže i istraživanja koja su se bavila temom filantropije u Bosni i Hercegovini.

U toku istraživanja, obavili smo niz direktnih intervjeta, grupnih i pojedinačnih. Kako bismo stekli dublji uvid u razvoj inicijative, karakter rada i način realizacije programa, obavili smo polustruktuirani intervju sa koordinatoricom Trag fondacije za BiH, koji nam je poslužio kao osnova za kontekstualizaciju filantropskih aktivnosti i interpretaciju prikupljenih podataka. Za potrebe ove analize intervjujana je 21 osoba – 11 osoba iz tri lokalne fondacije, 9 osoba koje su koordinirale projekte za koje su dobjale novac od fondacija, te 1 predstavnica Trag fondacije u Bosni i Hercegovini.

Na osnovu prikupljenih podataka, predstavljen je pregled rada, rezultata uspjeha i izazova sa kojima su se lokalne fondacije susretale u prethodnom periodu. Posredno, bilo je riječi o socijalnim, pravnim, ekonomskim i drugim specifičnim uticajima na filantropsko djelovanje u Bosni i Hercegovini, ali i o važnim koracima i načinima u organizovanju rada, metodama djelovanja, u razmjeni iskustava itd. Generalno zapažanje koje bismo ovdje istakli jeste da svako od naših sagovornica i sagovornika vjeruje u transformativnu moć solidarnog, volonterskog i udruženog djelovanja kao ključnih aktivnosti koje su u korijenu društvenih promjena. Ovo je potkrijepljeno citatima, koji su preuzeti iz intervjeta ili sa web stranica lokalnih fondacija.

Svrha korištene kvalitativne analize podataka je da se prikaže profil svake od lokalnih fondacija, njihove aktivnosti u okviru kampanje prikupljanja sredstava, primjeri inicijativa koje su fondacije podržale, te šta su konkretno lokalne zajednice dobjele u okviru tih inicijativa. Naučene lekcije, izazovi i uspjesi lokalnih fondacija, mogu da inspirišu druge na filantropsko djelovanje koje rješava konkretnе probleme u zajednicama i tako praktično i dugoročno doprinosi kvalitetu života ljudi.

4. OSVRT NA FILANTROPSKI RAD U BOSNI I HERCEGOVINI

U Bosni i Hercegovini, filantropski i humanitarno djeluju pojedinci i pojedinke, brojne fondacije, udruženja, kompanije koje njeguju koncept društveno odgovornog poslovanja, neformalne grupe i ostali. Iako se filantropija i humanitarni rad ponekad shvataju kao sinonimi, oni to nisu, a razlika je u tome što gest humanitarne prirode usmjeren na kratkoročno pomaganje pojedincu/ki, dok od čina filantropskog djelovanja koristi ima čitava lokalna zajednica.

U decembru 2021. godine, objavljen je izvještaj koji pokazuje kratku procjenu filantropije u našoj zemlji, pod nazivom „State of philanthropy in BiH, brief assessment“^[2] koju je uradio Projekat podrške monitoringu i evaluaciji (MEASURE II) u okviru Agencije za međunarodni razvoj Sjedinjenih Američkih Država (USAID) u BiH. Procjena je obuhvatila trenutno stanje i probleme u sektoru filantropije sa fokusom na relevantnu infrastrukturu, nivo transparentnosti i mogućnosti za unapređenje kulture filantropije u BiH. Tim za izradu ove procjene istakao je da su nailazili na neka ograničenja najviše zbog nepostojanja zvaničnih podataka o filantropskom finansiranju^[3].

Trenutno, u Bosni i Hercegovini, nekoliko organizacija radi na poboljšanju pravnog okvira za filantropsko djelovanje u zemlji u okviru programa „Pravni okvir za filantropiju“ – Fondacija Mozaik^[4] koja vodi proces, Fondacija Hastor, Mreža za izgradnju mira i Udruženje Pomozi.ba, kroz regionalnu saradnju sa Trag fondacijom i Fondacijom Katalist iz Srbije^[5]. Između ostalog, Filantropski forum, krovna asocijacija filantropski orijentisanih kompanija, fondacija i pojedinaca u Bosni i Hercegovini, pokrenut je krajem 2021. godine sa idejom da se zajednički radi na uređenju oblasti filantropije na sistemski način, promociji filantropije i povećanju povjerenja javnosti u filantropiju, kreiranju stabilnog sistema za filantropiju, te djelovanju na promjenu zakonskih regulativa koje otežavaju filantropsko djelovanje u našoj državi^[6]. U toku je izrada online baze filantropskih inicijativa u Bosni i Hercegovini, koju radi Udruženje Mreža za izgradnju mira.

[2] Izvještaj „State of philanthropy in BiH, brief assessment“ dostupan je na:

<https://www.measurebih.com/uimages/MII-PHAW-report-508.pdf>

[3] Sve informacije se nalaze na: <https://www.measurebih.com/procjena-filantropije-u-bosni-i-hercegovini>

[4] <https://mozaik.ba/programi/#usaid>

[5] Ciljna grupa ovog projekta, koji finansira Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID) a koordinira Fondacija Mozaik, jesu predstavnici zakonodavne i izvršne vlasti na lokalnom, entitetskom i državnom nivou; direktori i predstavnici kompanija; donatori; organizacije civilnog društva i mreže organizacija civilnog društva. Napominjemo da četvorogodišnji program „Pravni okvir za filantropiju“ završava ove, 2024. godine i vidljivo je da je unaprijedio saradnju javnog, privatnog i civilnog sektora.

[6] Više informacija o Filantropskom forumu potražite na: <https://filantropski.ba/price-iz-filantropije/>

Tokom 2022. godine, urađena je analiza stanja pod nazivom „Ka općem dobru: Početna analiza zakonskog okvira u Bosni i Hercegovini u oblasti filantropije“ u kojoj su pojašnjeni problemi trenutnog pravnog okvira za filantropsko djelovanje. Analiza ukazuje na neusklađenost praksi na različitim nivoima vlasti u BiH[7], te na brojne probleme, od kojih navodimo samo neke: previše zakona (čak 46 različitih zakona i propisa) in/direktno regulira oblast davanja za opće dobro; treba omogućiti davanja donacija preko e-plaćanja[8]; stipendiranje treba oslobođiti od dodatnih poreza; oblast treba adekvatno terminološki definisati u zakonima; treba povećati stopu oslobođanja od poreza onih kompanija koje doniraju[9]; olakšati ulazak kroz rasterećenje troškova vrijedne donirane robe u BiH, itd. Nedavni pozitivan primjer jeste oslobođanje donirane hrane od PDV-a[10]. Naime, nakon javnog zagovaranja i lobiranja, usvojen je Pravilnik o primjeni Zakona o PDV-u u kojem se preciziraju načini na koji se donirana hrana oslobođa plaćanja PDV-a. Pored ostalog, hrana se donira i javnim kuhinjama, a koliko je ovo značajno, pokazuje podatak da je 2022. godine u 57 javnih kuhinja topli obrok dobilo oko 19.000 ljudi[11].

U Bosni i Hercegovini od 2003. godine djeluje Fondacija tuzlanske zajednice[12] koja prikuplja donacije i dalje ih usmjerava na aktivnosti koje utiču na bolji kvalitet i uslove života u Tuzlanskom kantonu, imaju i edukativne aktivnosti koje promovišu programe za demokratski razvoj zajednice, a sufinansiraju i inicijative građana/ki. Aktivna je također i Fondacija zajednice Gradačca[13] koja radi na poticanju novog načina filantropije i volonterskih aktivnosti kako bi unaprijedili uslove života u svojoj zajednici. Fondacija tuzlanske zajednice u svojoj publikaciji o kreiranju ekosistema za razvoj filantropije „20 godina slavimo

[7] Više o svemu potražite na stranici: <https://filantropija.lonac.pro/> kao i [Ka općem dobru: Pročitaj analize pravnog okvira za dobročinstvo - Rolify](#)

[8] Za sada samo platforma [doniraj.ba](#) prepoznaće ovaj vid doniranja i preko nje se može donirati novac za brojne akcije.

[9] Za sada je stopa oslobođanja od poreza 3%, a intencija je da se poveća na 5%. Veći porezni odbitak bi mogao motivirati kompanije da više doniraju, što pokazuje i iskustvo iz drugih država.

[10] Istraživanje o toj temi potražite na <https://nikogladan.lonac.pro/wp-content/uploads/2022/06/Oslobadjanje-donacija-hrane-od-plaćanja-pdva-1.pdf>

[11] Mapiranje javnih kuhinja u Bosni i Hercegovini koje je proveo UNDP, potražite na <https://www.undp.org/bs/bosnia-herzegovina/publications/mapiranje-javnih-kuhinja-u-bosni-i-hercegovini-analiticki-izvjestaj>

[12] Više informacija možete pronaći na stranici <https://www.fondacijatz.org/>

[13] Više informacija možete pronaći na stranici https://www.facebook.com/p/Fondacija-zajednice-Grada%C4%8Dca-100034959446252/?paipv=0&eav=AfbY-4AyTpq3UrKUM-Vji499Xcp9eaA4SrP74XPtlQsFKjfNNNeSfgYillLuae8InCXA&_rdr

filantropiju“[14] navodi da se snaga filantropije zanemaruje i podcjenjuje u našem društvu. Istaknuto je da se društveni kapital povećava kroz filantropsko djelovanje, te da filantropija omogućava i nove perspektive razvoja u društvu, jer ulaze u inovacije koje će biti dugoročne i korisne novim generacijama[15].

Kako bi se filantropski duh bio i širio, kroz primjere dobre prakse, Fondacija tuzlanske zajednice pokrenula je obilježavanje „Dana filantropije“ i početkom oktobra 2023. godine širom BiH održane su aktivnosti[16] u okviru kojih su se po prvi put organizovano predstavile priče o ljudima koji nesobično dijele svoje vrijeme i znanje.

[14] Publikaciju „20 godina slavimo filantropiju“ uredila je Amila Čitaković, a izdala Fondacija tuzlanske zajednice 2023. godine. Dostupna na stranici:

https://www.fondacijatz.org//storage/uploads/Documents/godisnji%20izvjestaji/2022%20FTZ%20-%20Godi%C5%A1nji%20izvje%C5%A1taj_compressed.pdf

[15] „20 godina slavimo filantropiju“, str. 13

[16] Fondacija tuzlanske zajednice je objavila i poziv za lokalne inicijative povodom obilježavanja Dana filantropije na koji se javila grupa iz Bijeljine i uspješno organizirala filantropske aktivnosti u svojoj zajednici 2023. godine.

Filantropija nije samo davanje novca. To je davanje svog vremena, znanja, volontiranje i davanje različitih vrsta ličnih resursa. Čitajući pravni okvir za filantropiju, osvijestila sam da dosta nas zapravo filantropski djeluje, pogotovo u nevladinom sektoru, a da toga nismo ni svjesne.

Maida Zagorac,
koordinatorica programa filantropije Trag fondacije
u Bosni i Hercegovini

5. POSTIGNUĆA I IZAZOVI FILANTROPSKOG RADA U TRI LOKALNE ZAJEDNICE U BOSNI I HERCEGOVINI

Kroz razgovore koji su vođeni sa predstavnicama/ima lokalnih fondacija i grupama koje su do bile podršku, te praćenjem svega što je postignuto, iskristalizirala su se načela koja usmjeravaju djelovanje lokalnih fondacija. Ovdje navodimo najvažnija.

Svi ljudi koji su se udružili da pokušaju prvo neformalno, a zatim i formalno da osnuju lokalne fondacije i ranije su bili aktivni u svojoj zajednici. Neke i neki od njih su shvatali da je njihov angažman društveno koristan, dok je ostalima bilo samorazumljivo da daju svoje vrijeme, vještine pa i novac, ali nisu bili svjesni šire društvene korisnosti svog rada. Udruženi rad kroz fondaciju svima je podigao svjesnost o tome šta znači njegovati svoju zajednicu.

Pružena je prilika ljudima iz lokalnih sredina, koji nisu ni prepostavljeni da imaju preduzetničkog duha u sebi, da brzo i efikasno sprovedu u djelo svoje „preduzetničke ideje“ i uspješno prođu kroz sve faze u ovom radu, od prijave na konkurs do pisanja izvještaja.

Kroz konkretnu finansijsku podršku koja rješava određeni problem, fondacije su i onim ljudima koji nisu direktno učestvovali u realizaciji projekata pružile priliku da steknu snažan osjećaj korisnosti u svojoj zajednici, kroz samoinicijativne doprinose u materijalnim resursima ili kroz volontiranje. Druženje i zbližavanje ljudi u jednoj lokalnoj zajednici kroz zajednički doprinos javnom dobru predstavlja veliku simboličnu vrijednost, tim prije što inspiriše i buduće ideje kako bi se nešto moglo popraviti, unaprijediti, riješiti.

Lokalne fondacije su na sebe preuzele ulogu katalizatora promjena, jer su ljudi u svom okruženju pitale šta žele da promjene i šta im je važno da se uradi. Prioriteti u zajednici se na ovaj način određuju odozdo, a ne nameću „odozgo“, što je često nedostizna demokratska vrijednost. Također, posao i odgovornost za sprovodenje inicijativa u zajednici, fondacije nisu preuzele isključivo na sebe, već su inspirisale ljude i podigle im samopouzdanje da probleme u svom okruženju mogu riješiti udruženim snagama i bez mnogo novca.

Posebna vrijednost u svemu je što se na konkurse mogu prijaviti neformalne grupe, koje nigdje drugo ne bi imale priliku da dobiju sredstva i ostvare svoju ideju za dobrobit svih. To pokazuje predanost tih ljudi koji žele da unaprijede svoju zajednicu bez ikakve materijalne koristi za sebe.

Zapravo neformalne grupe su pokazale da se uz malo novca, ali uz prave ljudi i ideje, može mnogo dobroga uraditi – učionica na otvorenom, spašavanje života ljudi, pretvaranje grada u galeriju na otvorenom.

Lokalne fondacije pružaju slobodu da grupa entuzijasta ostvari svoju ideju i uradi ono što je potrebno zajednici. Iako su konkursi, po svojoj logici, selekcioni, fondacije su pomagale svima koji su zatražili pomoć, međutim, na odluke selekcionog odbora nisu mogle uticati. Pored toga, javile su se onima koji nisu dobili podršku na konkursu, a čija ideja ima potencijal, te su objasnili gdje je bio eventualni problem i pozvali ih da prate pozive i dalje. To je pozitivna gesta.

Dragocjena olakšavajuća okolnost za sve koji su prijavljivali svoje ideje bili su jasni, dobro formulisani i struktuirani formulari za prijavu projekata, kako bi i one neformalne grupe, koje nemaju nikakvog iskustva u prijavljivanju projekata, imali priliku da objasne svoju ideju i dobiju podršku za njenu realizaciju.

Iako samorazumljivo, naglašićemo da sredstva koja su dodjeljivana u okviru konkursa nisu mogla biti upotrijebljena za podršku pojedincima/kama, javnim institucijama i preduzećima. Osim toga, nisu se mogla koristiti za honorare, aktivnosti političkih partija, aktivnosti koje su diskriminatorne po bilo kojem osnovu, za zagovaranje određene religije, te za humanitarnu pomoć.

Sve lokalne fondacije izrazito su motivirane ponovljenim donacijama pojedinaca i firmi, koje jasno pokazuju da su fondacije prepoznate, da im se vjeruje, da imaju kredibilitet i da su i u fazi kad nisu bile pravno registrovane imale snažno povjerenje zajednice i privrednih subjekata. Jedna ostvarena lokalna inicijativa inspiriše i motivira drugu, naslanja se na nju i tako se nastavlja rad na poboljšanju života u zajednici, to je upravo ono što pokazuje kako se u jednoj zajednici razvija filantropski duh. Samo jedan od primjera je onaj iz Zenice, gdje je lokalna uprava vidjela primjer otvorene učionice na Smetovima, koju je uradila jedna neformalna grupa 2022. godine, i trenutno samoinicijativno prave istu takvu edukativnu, otvorenu učionicu u centru grada.

Predstavljene priče pokazuju da opterećenje ličnim i poslovnim obavezama, tj. posjedovanje viška slobodnog vremena, nije presudan aktor za filantropsko djelovanje, kako kod ljudi koji čine lokalne fondacije, tako i kod ljudi koji su ostvarili svoje ideje za dobrobit lokalne zajednice.

Značajno je spomenuti i još nešto što važi za sve tri fondacije. Za sve ovo vrijeme do sada, novac od donacija nije bio korišten za plaćanje kancelarije (prostor za kancelariju Lokalna fondacija iz Zenice je dobila od Uprave Grada, npr.), niti na platu bilo koje osobe iz fondacije, bez obzira na vrijedan rad. Ipak, u budućnosti će se ići ka tome da dio donacija, i to isključivo onih koje su dobijene iz korporativnog sektora, podrži operativno finansiranje lokalnih fondacija, jer je jasno da se moraju od nečeg održavati, a ljudi koji se oko njih najviše angažuju treba da budu plaćeni za svoj rad. Za operativne i troškove plate lokalne fondacije planiraju da apliciraju na projekte lokalnih samouprava, kao i kod drugih donatora. Generalni stav ove tri lokalne fondacije jeste da se donacije od građana nikada neće koristiti u ove svrhe.

I jedna lična nota za kraj ovog dijela – nakon svakog razgovora tokom prikupljanja građe za ovu publikaciju osjećali smo da smo puni elana, entuzijazma da i sami doprinesemo. Riječi naših sagovornica i sagovornika bile su melem za rane nastale uronjenošću u atmosferu u kojoj svako sebično gleda svoj interes. Radeći na ovoj knjizi postalo je nesumnjivo jasno da nam je iluzija te atmosfere dobrim dijelom i nametnuta, kroz medije i generalni javni narativ, i da svuda oko nas ima plemenitih ljudi koji rade za dobrobit drugih i svoje zajednice.

U nastavku slijede kratke priče o velikom i dugoročnom uspjehu.

... svijet se mijenja primjerom, a ne mišljenjem. Zato želimo vlastitim primjerom da pokažemo da zajednicu čine ljudi i da su ljudi najveće bogatstvo svake zajednice.

Lokalna fondacija Zenica



5.1. Lokalna fondacija Zenica – Zenica se pita

Lokalnu fondaciju Zenicu^[17] čini grupa žena, koje kroz filantropijsko djelovanje žele da zajednicu vrate ljudima koji u njoj žive kako bi je učinili boljim mjestom za život. Fondacija se suočila sa izazovom da su početnu grupu napustile neke od članica, ali da su se samoinicijativno javile druge žene, koje su željele svoje vrijeme i znanja da daju za opšte dobro. Upravo ova situacija pokazuje koliko je na ličnom nivou izazovno predano se baviti filantropskim radom. Njihova početna ideja vodilja je bila da su ljudi inicijatori i kreatori pozitivnih promjena i procesa u svojim zajednicama i da zato moraju da osluškuju potrebe ljudi, svih dobnih skupina, i da pitaju zajednicu šta joj treba. Paralelno im je bilo važno da probude i motivišu društveno odgovoran rad kompanija. Uspostavile su partnerstva i saradnju sa pojedincima/kama, lokalnim preduzećima, kompanijama, organizacijama i institucijama koja nije jednokratna, budući da su više puta dobijale velike donacije od istih ljudi i kompanija.

U početnom periodu, kao i ostale dvije fondacije, one su također bile usmjerene na prikupljanje početnog praga novca^[18] (6.000 KM), koji je potom Trag fondacija udvostručila, kako bi mogle da počnu sa otvaranjem svog prvog konkursa. Donatori su im postali svi – od članova njihovih porodica i kruga priatelja/ica, do privatnih firmi i kompanija, pa čak i uprave Grada Zenica, od kojih su dobine dopuštenje da naziv grada bude u zvaničnom imenu fondacije. Ovo pokazuje ugled koji su stekle za kratko vrijeme kao fondacija u svom gradu. Naravno, dugo vremena su pojedinačno bile prepoznate u svojoj zajednici kao aktivne građanke i može se reći da je njihov raniji socijalni kapital presudno uticao i na uspjeh njihovog rada kao grupe u okviru lokalne fondacije.

[17] Web stranica: <https://lokalnafondacijazenica.ba/>

[18] O kreativnim načinima kako se novac prikupljaće bit će riječi pred kraj publikacije u poglavljju „Kreativne ideje lokalnih fondacija – inspiracija za buduće fondacije“

Pažljivo su radile na izgradnji vizualnog identiteta i prepoznatljivosti u zajednici. Od početka su saradivale sa zajednicom, pa su raspisale i nagradni konkurs za kreativno rješenje za sam logotip fondacije, otvorile su kanale komunikacije na društvenim mrežama (Facebook i Instagram) i postavile web stranicu. Strateški su razmišljale i već u početku su ostvarile blisku saradnju sa lokalnim medijima, kao ključnim partnerima u širenju misije dobročinstva. Obraćale su se ljudima blisko i iskreno: „Svaka marka nam je važna, ne ustežite se jer ne možete donirati stotinu maraka. Možete donirati 1 KM, jer zapamtite – svaka marka vrijedi dvije.“

Godinu i po nakon početka djelovanja, raspisale su prvi konkurs za podršku komšijskim projektima, na koji su im stigle 52 prijave. Članovi/ce Selekcionalnog odbora na prvom konkursu su bile ugledne osobe različitih profesija iz Zenice. Od ovog broja prijava, odabранo je devet projekata koji su dobili podršku (u ukupnoj vrijednosti od 14.000 KM). Na drugi konkurs, koji je raspisan u septembru 2023. stiglo je još i više prijava – čak 55, od kojih je odbor odabrao osam kojima je pomogao da ostvare ideje (u ukupnoj vrijednosti većoj od 12.000 KM). Fondacija je uvela praksu da na svakom sljedećem konkursu u Selepcionom odboru bude i neka osoba koja je u prethodnom pozivu dobila sredstva za realizaciju ideje. Ova praksa također gaji i prenosi filantropski duh u zajednici.

Ponovljene donacije kompanija, porodičnih firmi, kao i pojedinaca/ki, kojima je postalo važno i drago da mogu da podrže ideje iz svoje zajednice, pokazuju upravo kako lokalna fondacija njeguje svijest o važnosti dijeljenja. Također, njihov rad je kao izuzetan prepoznala i lokalna uprava, koja pored toga što im pomaže sredstvima, sama realizuje inicijative koje su direktno inspirisane uspjesima fondacije.

Tokom rada na ovoj publikaciji, Lokalna fondacija Zenica je dovršila proces pravne registracije, formirala je Upravni odbor i izbrala izvršnu direktoricu. U narednom periodu pažnju će posvetiti strateškom planiranju i jačanju svoje uloge u lokalnoj zajednici.

Koji su sve to projekti bili podržani u prvom i drugom konkursu, možete potražiti na njihovoј web stranici^[19], a ovdje predstavljamo tri priče, odabrane gotovo nasumičnim izborom, čiji su sudionici/e sa mnogo posvećenosti, entuzijazma i želje da uljepšaju život ljudima iz svog okruženja uradili velike svari koje će se dugo pamtit i služiti ljudima.

[19] Više informacija pronađite na: <https://lokalfondacijazenica.ba/projekti/>

Neformalna grupa „Mali planinari“ – projekat „Sovina šumska učionica“ i knjiga „Sovin šumski bonton“ autorice Nisvete Kozlić (2.030 KM). Realizacija od novembra 2022. do maja 2023.

Pretvaranje ideje „Sovina šumska učionica“ u realnost, imalo je višestruko pozitivan efekat i velike rezultate, od kojih samo neke možemo ovdje navesti, jer ova učionica na otvorenom, na zeničkom izletištu Smetovi, ima svoj život. Na osnovu razgovora sa djecom u otvorenoj učionici, napisana je i edukativna slikovnica, koja djecu poučava ekološkom i odgovornom ponašanju u prirodi. Knjiga nije štampana u mnogo primjeraka, nažalost, ali su sve predškolske ustanove do bile primjerke i tako je postala dostupna gotovo svoj djeci koja pohađaju vrtiće u Zenici. O knjizi se čulo i van granica BiH, a autorica je dobijala pozive da prenese svoju metodu rada i u druge gradove. Promocija slikovnice u čitaonici Gradske biblioteke je bila i medijski propraćena, čime se posredno odao značaj i fondaciji, ali i vrtićima kao ustanovama od izrazite važnosti za razvoj djece. Knjiga je promovisana i u javnim vrtićima u Zenici, čime se potiče jačanje povjerenja i međusobna saradnja privatnih i javnih vrtića[20]. Sovina šumska učionica na otvorenom prevazišla je sva prvo bitna očekivanja tako što je povezala sve nivo obrazovanja - od predškolskih ustanova, preko osnovnih i srednjih škola, do fakulteta. Studenti/ce i srednjoškolci/ke su napravili učionicu u elektronskoj formi, a učenici/e osnovne škole su izradili maketu učionice. S obzirom da je Sovina učionica postavljena na poznatom mjestu, vrlo je posjećena, a glas o njoj se širi i putem društvenih mreža, te tako postaje sve popularnija.

Osim po ljepoti i inovativnosti koju nudi, učionica se ističe i u kvantitativnim pokazateljima: povezala je veliki broj javnih, privatnih, gradskih institucija, udruženja, neformalnih grupa i pojedinaca/ki[21], a u radu oko uspostavljanja učionice aktivno je učestvovalo oko 20 odraslih osoba, oko 50 djece i još oko 250 volontera/ki svih uzrasta, dok je preko 3000 učenica/ka imalo časove na zdravom zraku u otvorenoj učionici. A da jedna filantropska aktivnost inspiriše druge, da jedna pozitivna priča motivira drugu, pokazuje i to što je otvaranje učionice međusobno povezano još nekoliko projekata koja je podržala Lokalna fondacija Zenica. „Balonkova zabava“ je organizovana za djecu na samom otvaranju učionice, gdje su polaznice/i Škole fotografije sve to ovjekovječili profesionalnim fotografijama, koje su sačuvane za budućnost i arhivu.

Uticaj filantropskog duha vidljiv je i u činjenici da gradska uprava želi da finansira da se u centru grada napravi slična takva učionica na otvorenom.

[20] Autorica knjige je odgajateljica u jednom privatnom vrtiću u Zenici.

[21] Sa Gradskom upravom (dobijanje saglasnosti), Gradskom bibliotekom Zenica (promocija knjige), Promocija knjige u javnim vrtićima i školama, saradnja s Planinarskim udruženjem „Azimuth 135“ i sa Udruženjem izviđača grada Zenica.

Iako izgleda kao da je sve teklo lagano, na putu su se ipak pojavile neke nepredviđene okolnosti koju je ova posvećena grupa riješila: dobijanje saglasnosti od nadležne službe je imalo izvjesnih poteškoća, jer nije bilo lako odlučiti koji sektor je bio nadležan, također dobrodošla velika zainteresovanost u zajednici zahtijevala je ipak dodatno vrijeme svih angažovanih, a veći troškovi u odnosu na planirani budžet su prevaziđeni volonterskim radom ljudi iz zajednice i donacijama članica/ova grupe.

Na kraju, ovim projektom je dugoročno unaprijeden život djece, od predškolskog uzrasta pa naviše, u Zenici – kroz djeci prilagođenu slikovnicu o odgovornom ponašanju u prirodi, razvijanje njihove ekološke svijesti, kroz sadržaj za djecu i sve ostale posjetioce učionice na otvorenom, te kroz povezivanje mnogobrojnih ljudi dobre volje koji žele da pomognu i podrže.



Neformalna grupa Ze MTB – projekat izrada informativne MTB table i organizovanje biciklijade (1.684 KM). Realizacija od jeseni 2022. do proljeća 2023.

Postavljenje informativnih panela direktno je doprinijelo populariziranju brdskog bicikлизma (MTB) i omogućavanju lakšeg i sigurnijeg pristupa MTB stazama u okolini grada Zenica. Ovakva promocija sporta i zdravog načina života, kao i održavanje staza kojima se vozi, neposredno doprinosi boljem opštem zdravlju ljudi, i fizičkom i psihičkom.

Tokom rada na ovoj ideji ostvarile su se brojne saradnje sa drugim udruženjima, koja su i volonterski, i firmama koje su novčano pomagale da se sve zamišljeno realizuje[22], dok je u pravljenju info panela aktivno učestvovalo 15 članova/ica neformalne grupe ZeMTB. Sama činjenica da se prilikom organizovanja biciklijade moralo sarađivati sa MUP-om Grada Zenica na obezbjeđivanju neophodnih koraka, te da se morala tražili dozvola i pogodna lokacija za postavljanje informativnog panela i tako sarađivati i sa nadležnim organima za uređenje javih površina, osnažila je i ohrabrla ovu neformalnu grupu, jer je imala priliku da nešto veliko i dugoročno korisno napravi za svoju zajednicu. Naredna želja ove grupe entuzijasta je da njihov grad dobije i prvi biciklistički park, i nadamo se da će je ostvariti.

NG Ze MTB
"Informativna tabla i biciklijada"

Neformalna grupa "Ze MTB" okuplja entuzijaste, zaljubljenike u brdski bicikлизam, koji više od 15 godina organizuju biciklištičke aktivnosti u Gradu Zenica ali i šire.

Informativna tabla interesantnog oblika planinskih vrhova, sa ucrtanom mapom Grada Zenica, brdskobiciklističkim stazama oko Zenice, zanimljivim fotografijama prepoznatljivih lokaliteta i QR kodom za svaku ponuđenu stazu, prva je tabla ovakvog tipa u gradu. Nalazi se na lokalitetu Kamberovića polje, kod Turske česme.

Značaj informativne table ogleda se u tome što predstavlja prvu tablu ovakvog tipa te nudi mnogobrojne informacije kako početnicima u brdskom bicikлизmu tako i profesionalcima.

1644,00 KM

"Biciklijada" na kojoj je uzelo učešće najmanje 100 ljubitelja brdskog bicikлизma, vožena je jednom od mapiranih i ucrtanih staza od Kamberovića polja do Smetova i nazad.

Izdvajamo riječi zahvale koju je ova neformalna grupa uputila Lokalnoj fondaciji Zenica koje sumiraju svu svrhovitost djelovanja ove fondacije:

[22] KK Jumper, Udruženje PD Željezara Zenica i druge, a ideju su novčano pomogle firme "Aksa" i "Blandus".

„Naše iskustvo sa Lokalnom fondacijom Zenica je u potpunosti pozitivno. Zahvalni smo im što su prepoznali našu ideju i obezbijedili nam financijski prostor za njenu realizaciju. Također su nas osnažili kao neformalnu skupinu i pokazali nam da i obični građani mogu učestvovati u promjeni na lokalnom nivou. A ni njihova podrška tokom same realizacije nije izostajala. Mogli smo im se obratiti za upute u svakom momentu, a to nam je puno značilo.“

Udruženje građana "Umjetnost zvuka - Art Sonore" - organizovanje koncerta Sevdalinka u višeglasju (2.000 KM). Realizacija decembar 2023.

U velikoj sali Bosanskog narodnog pozorišta u Zenici, koja je zaista bila ispunjena do posljednjeg mjesta, 07.12.2023. godine je u izvođenju mješovitog kamernog hora "Art Sonore" a pod dirigentskom palicom profesora Sajida Jusića izveden koncert „Sevdalinka u višeglasju[23].“



Kamerni mješoviti hor „Art Sonore“ postoji dvije godine i za ovako kratko vrijeme učestvovali su na najznačajnijim međunarodnim horskim takmičenjima i osvojili brojne nagrade. Ukupno 35 članova i članica ansambla, uglavnom prosvjetni radnici, koji volonterski i vrlo aktivno djeluju u kulturnom životu zajednice, i predstavljaju grad i državu na međunarodnim takmičenjima i smotrama, dobilo je priliku da napravi prvi veliki solistički koncert i da se predstavi domaćoj publici, te tako obogati kulturni život svoga grada. Premda izvode i njeguju sve žanrove, na ovom koncertu su izveli 16 sevdalinki u acappella izvođenju, odnosno bez instrumenata, što je bio svojevrsan izazov za sve, jer nije bilo u pitanju tradicionalno izvođenje ovog žanra.

[23] Galeriju slika kao i snimak koncerta možete pronaći na <https://lokalfondacijazenica.ba/koncert-hora-art-sonore-sevdalinka-u-viseglasju/>

Realizaciju ideje „Sevdalinka u višeglasju“ pored Lokalne fondacije Zenica podržalo je i Bosansko narodno pozorište Zenica, Radio-televizija Zenica, Firma Empress, kao i mnogi sugrađani/ke doniranjem novca, kao i putem drugih usluga koje su bile važne tokom pripreme i izvođenja koncerta.

Realizacijom ove ideje, lokalna fondacija je pokazala da su joj važni i kulturni, nematerijalni aspekti projekata. Konkretno, ovakav jedan koncert osim što doprinosi očuvanju i razvoju sevdalinke, kroz spoj tradicionalnog i umjetničkog, razvija kulturu horskog pjevanja, popularizuje narodno muzičko stvaralaštvo i prije svega obogaćuje kulturni, umjetnički i javni život Zenice. A osim toga što je ovaj prvi samostalni koncert bio izuzetno uspješan, i dao vjetar u leđa horu za dalje nastupe, hor se odlučio da prodaje karte po simboličnoj cijeni, i tako se odužio fondaciji. Skupljeni novac od prodaje karata donirali su fondaciji za naredne aktivnosti nekih drugih ljudi.

Motivacija proističe iz osjećaja pripadnosti.

Lokalna fondacija Bijeljina



**LOKALNA
FONDACIJA**
Bijeljina

5.2. Lokalna fondacija Bijeljina – dobročinstvo za bolju budućnost

Na početku, inicijativnu grupu iz Bijeljine je činilo nekoliko mladih i posvećenih osoba sa iskustvom u advokaturi, preduzetništvu i sektoru obrazovanja, koji su ohrabreni svojim znanjima i iskustvom iz različitih oblasti, kao i kredibilitetom koji uživaju u zajednici, odlučili da osnuju fondaciju i da, kroz promociju lokalne filantropije, pokrenu svoje sugrađane/ke na angažman. Na tom putu im se samoinicijativno pridružilo još ljudi, koji dijele jednak entuzijazam i vjeruju da je promjena moguća.

Početkom 2022. godine neformalna grupa iz Bijeljine je planirala i sprovodila aktivnosti na prikupljanju novca za svoj prvi fond za podršku lokalnim inicijativama. Trag fondacija im je sva prikupljena novčana sredstva duplirala, i sredinom 2022. su raspisali prvi konkurs, gdje im je stiglo 15 prijava. Članovi/ce nezavisnog Seleкционog odbora, stručne i ugledne osobe različitih profesija iz Bijeljine, su odabrale sedam projekata koji su podržani iznosom od 12.000 KM. Na drugi konkurs, koji je raspisan u septembru 2023. stigle su 23 prijave, od kojih je Selekcioni odbor odabrao osam kojima je pomogao da ostvare ideje (u ukupnoj vrijednosti od 12.000 KM). Da grupe koje su jednom dobine priliku da ostvare svoje ideje dobro promovišu filantropski duh u zajednici potvrđuje i činjenica da je na drugom konkursu ove lokalne fondacije prijavljeno mnogo više projekata.

Fondacija je aktivno nastavila da prikuplja donacije od različitih krugova donatora i da kroz posjete saznaje i uči o primjerima dobrih praksi. Održavaju kontakt sa drugim fondacijama koje su uključene u program, a poseban odnos razvio se Fondacijom tuzlanske zajednice, od koje mnogo toga uče. Od ove fondacije su dobili i sredstva za širenje duha filantropije u Bijeljini, koja su iskoristili tako što su organizovali panel diskusije i koncert, u okviru Dana filantropije, na jesen 2023. godine.

Lokalna fondacija Bijeljina je uspostavila brojna partnerstava i sa privatnim firmama i sa pojedincima/kama, kako bi obezbijedila kontinuirane donacije za podršku lokalnim inicijativama. Svoju ulogu okupljujućeg mesta za sve one koji nesebično žele da pomažu svoj kraj, baziraju na reputaciji i izgrađenom povjerenju. Zanimljiva je činjenica da se, pored kruga prijatelja/ica, kompanija, firmi i dijaspore, kao jedan od donatora pojavljuje i svjetski poznata multinacionalna korporacija Google, koja je donirala značajan novčani iznos. Poput ostale dvije fondacije, najvažnije im je da se novac od donacija nikad ne koristi za plaćanje kancelarije, za platu direktora/ice i sl. troškove. Za ove vrste troškova predviđeno je da se aplicira kroz posebne projekte, nakon što se sasvim osamostale.

Tokom rada na ovoj publikaciji, Lokalna fondacija Bijeljina je završila proces registracije i tako postala prva zvanično registrovana lokalna fondacija iz ovog programa u BiH, kojoj je uprava grada dozvolila da koristi ime grada u zvaničnom nazivu. Zbog toga što je postala formalni, pravni subjekt, fondacija je formirala Upravni odbor i izabrala izvršnu direktoricu, a u narednom periodu ih očekuje rad na strateškom planu za njihovo, još snažnije, buduće djelovanje.

Sve informacije o projektima koji su bili podržani u prvom i drugom konkursu, dostupne su na njihovoj web stranici^[24], a ovdje smo izdvojili dvije priče koje svakodnevni život učenicima/ama jedne područne škole i svim stanovnicima/ama Bijeljine čine ljepšim i ugodnijim.

[24] Sve informacije se nalaze na: <https://fondacijabijeljina.com/blog/nas-blog-i-vijesti-1>

Priča je počela ovako: „Odlučile smo da se prijavimo na konkurs kako bismo pronašle neka novčana sredstva koja bi nam pomogla da koliko toliko popravimo trenutno stanje naše seoske škole (podovi, zidovi, unutrašnja stolarija, namještaj, nastavna i didaktička sredstva). Ideja koja nas je vodila jeste da našim učenicima učinimo da prate nastavu u približno zadovoljavajućim uslovima tj. da i njima i nama bude ugodno zajedno, da roditelji budu zadovoljni i da pokušamo da očuvamo našu školicu od teške sudbine koja nažalost prati većinu sela u našoj državi.“ Na osnovu novca koji su dobile, urađena je zamjena unutrašnje stolarije (dvije učionice i zbornica), budući da su, prema njihovim riječima, vrata bila potpuno dotrajala i u toliko lošem stanju da su se često zaglavljivala iznutra ili bi spadala sa baglama, tako da su učenici bili u opasnosti od mogućih povreda. Vrata nisu mijenjana od kad je škola napravljena, još davne 1946. godine.

Nakon što su dobile sredstva za obnovu, s obzirom da su bile neformalna grupa, trebale su da pronađu udruženje koje je registrovano i koje bi im pomoglo oko administracije i prebacivanja novčanih sredstva. U susret im je izašlo Udruženje građana „ADA“ u Bijeljini. Nakon što su dobili novčana sredstva na račun udruženja, angažovana je firma koja je zamijenila postojeću i dotrajalu unutrašnju stolariju, i završila sve ostale dogovorene radove.

Najveću korist od ovog projekta imaju trenutni učenici ove škole (ukupno njih 33 u svih pet razreda), ali i svi oni budući koji će ići u ovu školu, roditelji učenika, koji više ne brinu u kakvom prostoru borave njihova djeca, kao i učiteljice koji tu svaki dan rade i provode veliki dio svog vremena. „Poslednjih godina imamo problem da roditelji vode djecu iz sela u gradske škole, jer nisu zadovoljni stanjem u kojem se škola nalazi. Taj problem, uz to da je svake godine sve manje i manje djece u selima i da se seoske (područne) škole rapidno gase, vodi ka tome da se i sama sela pustoše i gase, bila nam je ideja vodilja da pokušamo da mi, učitelji, učinimo nešto po tom pitanju, pa koliko god uspijemo.“

Nakon što su i drugi ljudi u njihovom selu, odnosno mjesnoj zajednici, vidjeli šta se može sa malo novca a uz veliku dobru volju uraditi, pokrenute su akcije i djelimično su renovirane prostorije mjesne zajednice, a pored toga pokrenuta je i folklorna sekциja u selu. Sve ovo je proizvelo čitav jedan lanac filantropskih događaja: jedan roditelj je pomogao da se dobiju sredstva za uređenje predulaza škole, drugi je poklonio sadnice ukrasnog drveća i cvijeća da se oplemeni i uljepša školsko

dvorište, treći ih je prijavio za gostovanje u emisiji „Radna akcija sa Tamarom“, od koje su dobili pozitivan odgovor i nadaju se uspješnoj realizaciji, a četvrti roditelj je napravio rukohvat ispred škole. Nakon svega ovoga, posjetio ih je i gradonačelnik Bijeljine koji je obećao pomoći Grada u saniranju većih problema u školi i selu.

Učiteljice su na svom primjeru uvidjele i osjetile moć širenja filantropskog duha u zajednici, a opisale su ga svojim riječima: „... čini nam se da je bilo potrebno da samo neko krene i svojim primjerom pokaže da može mnogo toga da se uradi samo kad se hoće, a onda se i drugi ljudi pokrenu i krenu u akciju.“



**Udruženje građana „Sfumato“ – projekat oslikavanja murala (1.920 KM). Realizacija
oktobar 2022.**

„Umjetnost donosi novu dinamiku u javni prostor i pozitivne društvene reakcije, također daje vizuelni identitet gradu. Želimo sugrađane umjetnički edukovati, a Bijeljinu pretvoriti u veliku galeriju na otvorenom.“

Nevladino, neprofitno udruženje „Sfumato“ širi i razvija kulturu u društvu, afirmiše umjetnost i savremene umjetničke tendencije. Posvećeno je edukativnom radu sa mладим ljudima, kroz slikarsku radionicu koja je podijeljena u tri grupe – majstori, pomoćnici i učenici. Trenutno okuplja oko 60 polaznika/ca u dobi od 6 do 60 godina. Ideja iza projekta, kojim su se prijavili na konkurs Lokalne fondacije Bijeljina, bila je promocija i osnaživanje žena u umjetnosti, posebno kroz muralnu umjetnost, rodnu i vjersku ravnopravnost, regionalno prijateljstvo i turizam u Bijeljini. Dobijeni novac je potrošen na kupovinu materijala za rad.



Okupili su šest umjetnica iz Srbije, Hrvatske i Bosne i Hercegovine koje su za pet dana naslikale murale velikih dimenzija na različitim lokacijama u Bijeljini. Tim muralima se slavi umjetnost, slave različitosti, pomirenje i mir. Pored toga, grad je dobio i mural koji su oslikala djeca iz ove slikarske radionice. Osim izložbe radova umjetnica i radionice "Sfumato", organizovan je razgovor sa umjetnicama i dodatne edukacije o muralima, kako bi se umjetnost približila djeci i mladima. Naslikani murali će još dugo činiti grad ljepšim, nove generacije inspirisati da se bave umjetnošću. Na posredan način mogu podstići i turizam u Bijeljini.

Kolektivni duh filantropije je dodatno podstaknut time što su stanari/ke zgrada, gdje je trebalo da budu oslikavani murali, mogli odabrati skicu za svoju fasadu. Sami su se mogli javiti i predložiti svoje zidove za murale, a mladi umjetnici/ce su imali priliku da budu asistenti/ce nekima od starijih umjetnica i da tako steknu nova znanja, vještine i doprinesu uljepšavanju svog grada.

Vjerujemo da udruženi građani i građanke najbolje prepoznaju potrebe svojih zajednica i to u najmanjim lokalnim jedinicama, naseljima, kvartovima, ulicama i dvorištima. Za nas, zajednicu čine ljudi okupljeni oko zajedničkih vrijednosti, potreba, interesa i problema koji, razvijajući osjećaj pripadnosti zajednici i preuzimaju zajedničke akcije.

Lokalna fondacija „Kapetan“ iz Sarajeva



5.3. Lokalna fondacija „Kapetan“ iz Sarajeva – priča o prijateljstvu

„Lokalna fondacija Kapetan je prije svega grupa prijatelja.“ To je ono što se prvo sazna o ovoj fondaciji. Ovu neformalnu grupu čini bliskih 15 prijatelja i prijateljica koji su povezali ljude koji imaju sredstava sa ljudima koji imaju ideje i tako pomogli da se, do sada, ostvari 13 sjajnih priča koje će dugoročno od sarajevskih naselja činiti ljepše mjesto za život. Grupa ovih mladih ljudi je i ranije redovno odvajala svoj novac i poklanjala ga u vidu stipendija onim učenicima/ama kojima je pomoći hitno trebala. Na konkurs Trag fondacije su se prijavili jer su uočili priliku da kroz osnivanje fondacije, sistemski i dugoročno, učine sarajevske mahale, komšiluke i ulice boljim mjestom za življenje svim ljudima.

Lokalna fondacija Kapetan Sarajevo je krajem 2022. godine otvorila svoj prvi konkurs na kojem je 12.000 KM bilo dostupno formalnim i neformalnim grupama za sprovodenje kreativnih ideja i inicijativa^[25]. Na prvi poziv je stiglo 59 prijava formalnih i neformalnih grupa koje su bile spremne da pokrenu pozitivne promjene u svojoj okolini. Članovi/ce Selekcioneog odbora, stručne i istaknute osobe različitih profesija iz Sarajeva, su od ukupnog broja prijava, odabrale šest projekata, za koja su izdvojili sredstva u ukupnoj vrijednosti od 12.000 KM. Na drugi konkurs, otvoren sredinom 2023., je stigla 41 prijava, od kojih je odbor odabrao sedam kojima je pomogao da ostvare ideje (u ukupnoj vrijednosti od oko 12.000 KM).

Kao i kod druge dvije fondacije, podrška je bila namijenjena udruženjima građana i neformalnim grupama koje pokreću i aktivno uključuju građane i građanke u svoje aktivnosti, zastupaju opšte interese svoje zajednice,

[25] Nakon prikupljenih prvih 6.000 KM donacija od pojedinaca i kompanija, a koje je Trag fondacija duplirala.

djeluju na široj teritoriji grada i ne postoje duže od 10 godina, jer je cilj bio osnažiti nova udruženja. Pod neformalnim grupama podrazumijevale suse grupe od najmanje troje ljudi, koje su okupljene oko rješavanja problema u lokalnoj zajednici i nisu formalno registrovane, u okviru kojih je moglo biti i maloljetnih osoba uz punoljetne. Preko svojih društvenih mreža i web stranice su poručivali: „Prepoznajte šta je potrebno da se promijeni, okupite ljudе koji dijele vaše vrijednosti i predložite nam rješenja[26].“

Na svim konkursima je putem formulara bilo potrebno ukratko predstaviti ideju sa osnovnim informacijama: ko sprovodi inicijativu, za koga, na koji način i šta je cilj. Trebalo je navesti primarnu kategoriju ljudi kojima je pretežno namijenjen projekat, ali i objasniti na koji način će se uključiti i drugi ljudi iz zajednice u planiranje i sprovođenje ideje. Na kraju, trebalo je navesti budžet potreban za sprovođenje ideje, tako što će biti nabrojani svi troškovi koji su planirani tokom realizacije projekta i okvirni iznosi za svaki od njih. Visina donacije je uvijek između 500,00 i 2.000 KM, te nisu predviđeni honorari za aktiviste koji učestvuju u realizaciji ideje.

Koji su sve to projekti podržani na prvom i drugom konkursu, možete potražiti na web stranici Lokalne fondacije iz Sarajeva[27], a ovdje predstavljamo tri priče čiji su sudionici/e sa mnogo ljubavi, entuzijazma i želje da uljepšaju život ljudima iz svog okruženja, napravili velike priče.

[26] Zvanična web stranica fondacije je <https://kapetan.ba/>

[27] <https://kapetan.ba/konkursi/>

Neformalna grupa „Alipašino polje B1“ za sadnju ukrasnog drveća, žbunja i cvijeća i za pravljenje slobodne knjižnice (1.500 KM). Realizacija od jeseni 2022. do proljeća 2023.

Mjesna zajednica Alipašino polje B1, u općini Novi Grad u Sarajevu broji oko 8.000 stanovnika/ca. Savjet ove mjesne zajednice čini 7 članica/ova iz različitih grupa (penzioneri/ke, zaposlene osobe, studenti/ce) i izuzetno su aktivni u javnom životu u svojoj zajednici. Za poziv za projekte koji je raspisan saznali su preko Facebook stranice fondacije, i kako su od ranije imali ideje da ozelene dijelove svoje općine kao i da postave besplatnu biblioteku za djecu, prijavili su se i dobili sredstva. S obzirom da Savjet ima dobru saradnju sa službom za lokalnu samoupravu pri Općini Novi Grad, koja daje saglasnost za planirane aktivnosti, dobili su dozvole za obje svoje aktivnosti. Za svoje dvije aktivnosti – sadnja drveća i postavljanje biblioteke na otvorenom – odabrali su simbolične datume: Dan planete Zemlje (22. april) i Svjetski dan knjige (23. april).

Iako se može učiniti da neformalna grupa nije imala mnogo pripremnog posla vezanog za aktivnosti sadnje drveća i cvijeća, mimo administrativnih, to nije tako. Morali su da prikupe informacije o sadnom materijalu, uslovima, cijenama, održati konsultacije sa licima iz struke, da pronađu najbolju ponudu za pravljenje kućice, obavijestiti i pozvati građane/ke da učestvuju u akciji, dogоворити се са Kantonalnim javним komunalним preduzeћима „Park“ и „Rad“ када и где могу да посаде sadnice, као и око savjetodavnih informacija i помоći поводом припремних радњи и конкретне помоći са мешавином и лjudstvom за ископавање јама за velike sadnice, те обићи локације са стручним licima i procijeniti да ли је одређени терен pogодан за pojedine културе које су планирали да посаде. Stalna je bila komunikacija i sa članovima i članicama Eko sekције i nastavnicom OŠ „Fatima Gunić“ vezano за помоћ prilikom sadnje drveća, sa представцима Школе шаха „Alpong“ поводом уступања рачуна како би се стекли и административни услови за реализацију пројекта, али и око volontiranja i pomaganja u реализацији aktivnosti, sa medijima kako bi se i šira javnost upoznala sa svim, itd.

Kako je koordinatorica ispred neformalne grupe objasnila: „Ciljna skupina projekta su bili prvenstveno učenici i mlađa populacija, ali i kompletno stanovništvo našeg područja па и šire. Projekat je uticao edukativno i motivacijski tako da imamo primjere pokretanja inicijativa od samih građana za nastavkom ovakvih projekata i aktivnosti, te izražavanja želje da se više uključe u slične projekte. Građani su donirali sadni materijal.“

Najbolji primjer kako se u jednoj lokalnoj zajednici širi u koncentričnim krugovima filantropsko, volontersko djelovanje vidi se na ovom primjeru: Iznos koji su dobili za realizaciju dvije ideje bio je dovoljan za jednu kućicu i 10 sadnica, ali kada su građani/ke saznali za ideje i vidjeli koji trud ulažu iz Mjesne zajednice da se površina njihovog komšiluka uljepša, uključili su se – jedna kućica je dobijena, kao i 20-ak sadnica. Prelivanje dobročinstva i inspirisanje zajednice da se čini dobro za dobro svih ljudi je zarazno. Kućice su zaštićene video nadzorom, zato što su ciljano smještene u otvoreni dječiji teren koji je pokriven kamerama. Sadržaj kućica, tj. knjige za djecu i mlađe donirali su stanovnici naselja, pisac koji živi u tom naselju i brojni drugi.



Neformalna grupa "ARTsee" za realizaciju muzejsko-obrazovnih radionica za mlade s teškoćama u razvoju i izložbe njihovih umjetničkih radova (1.370 KM). Realizacija od septembra 2022. do februara 2023.

Nakon što su sredstva dobijena, predstavnica neformalne grupe „ARTsee“, Aida Šarac Berbić, potpisala je sporazum o saradnji sa Udruženjem „Balkanska mreža muzeja“, tako da se plaćanje materijala za potrebe realizacije projekta vršilo preko računa ovog Udruženja. Projekat je realizovan u saradnji sa institucijom kulture Umjetnička galerija Bosne i Hercegovine. Ovaj projekat je bio odraz lične svijesti autorice, ideje o odgovornosti koju muzej ima prema društvu.



Neformalnu grupu pod nazivom "ARTsee", koja se prijavila na javni poziv Lokalne fondacije "Kapetan", čine 3 djevojke koje rade na realizaciji aktivnosti Plavog artizma. Realizacijom izložbe koju su ko-kreirale zajedno sa učesnicima/ama programa, željele su osnažiti njihovo samopouzdanje, samovrijednost, kreativnost, sticanje novih iskustava, te destigmatizirati percepciju javnosti prema mladima s teškoćama u razvoju. Osim toga svi su dobili priliku da intenzivno rade u okviru okupacione terapije, kroz radionice koje su održavane jednom sedmično u toku 5 mjeseci (zaključno sa otvaranjem izložbe), za 10 osoba sa teškoćama u razvoju iz Udruženja za podršku osobama sa intelektualnim teškoćama na području Kantona Sarajevo „Oaza“.

Izložba „Plavi artizam“ svečano je otvorena, pred oko 70 osoba, 01. februara 2023. godine u Umjetničkoj galeriji Bosne i Hercegovine i bila je otvorena tokom čitavog mjeseca februara 2023. godine. Na izložbi su u ovom periodu posjetitelji imali

priliku vidjeti 30 umjetničkih radova mlađih s teškoćama u razvoju na platnu i papiru, 5 skulptura od gline i 1 instalaciju. Prateći dio izložbe bile su fotografije nastale u toku radionica od septembra 2022. do kraja januara 2023. godine. Ovo je bio dokumentarni sloj izložbe na kojem su posjetitelji mogli steći uvid o petomjesečnom mujejsko-pedagoškom procesu koji se odvijao u Galeriji. Također, tokom trajanja izložbe, posjetitelji/ce su mogli kupiti umjetnička djela učesnika/ca po simboličnim cijenama, a izložbu je posjetilo oko 365 osoba.

Riječima Aide Šarac Berbić, eksponati zbirke muzeja umjetnosti mogu poslužiti kao kognitivni most ka boljem razumijevanju svijeta koji okružuje osobe s teškoćama u razvoju, njihovih ličnih emocija i emocija drugih ljudi. Sredstva su omogućila da se radovi izlože i da ovaj napor bude medijski propraćen. Muzej na ovaj način otvara svoja vrata i pruža usluge koje odgovaraju potrebama svih grupa u društvu.

Udruženje „Gorska Služba Spašavanja Novi Grad“ za organizovanje osnovne edukacije za mlade pod nazivom „Akademija potrage i spašavanja“ (1.920 KM). Realizacija od jeseni 2022. do februara 2023.

Gorska služba spašavanja (GSS) Novi Grad Sarajevo je osnovana 2016. godine kao nevladina volonterska organizacija humanog karaktera, koja trenutno broji 85 članova i članica, čija je misija spašavanje ljudskih života, te educiranje građanstva u oblastima zaštite i spašavanja. Za konkurs dodjele sredstava, koji je Lokalna fondacija „Kapetan“ Sarajevo raspisala, saznali su preko društvene mreže Facebook, na kojoj su i sami aktivni i otvoreni za građanstvo da im se javlja sa problemima i preko koje prate konkurse, budući da nemaju zakonski riješeno budžetiranje. Na osnovu projekta "Akademija potrage i spašavanja" željeli su dodatno motivisati i educirati mlade da se volonterski bave spašavanjem i stvoriti novu generaciju volontera/ki koja će se brinuti o svojoj zajednici i prirodi u kojoj žive. Cilj je bio pružiti mladima edukaciju o osnovama potrage i spašavanja, koju su vodili certificirani instruktori, koje priznaje Ministarstvo sigurnosti BiH, a koji su također i volonteri u Udruženju.

Povećanjem broja volontera u Udruženju, povećava se i dobrobit za lokalnu zajednicu i veći broj ljudi se volonterski bavi pozivom potrage i spašavanja ljudskih života. Putem ovih aktivnosti ojačan je timski rad i poboljšana spremnost za potrebe lokalne zajednice. Obuka je uspješno organizovana za 30 članova/ica,

(od čega za 10 novih volontera koji su se priključili Udruženju), a kada je 06. februara 2023. razorni zemljotres pogodio Tursku i Siriju, tim iz GSS-a, koji su činile pored ostalih i 10 osoba, junaka i junakinja, koje su prošle ovu obuku, našli su se na prvoj liniji odbrane i bili su među prvima koji su pružili pomoć ugroženim zajednicama u Turskoj i spasili živote ljudi.



*Naučili smo mnogo.
Prije svega da iskrene i čiste namjere otvaraju
puteve i uvezuju dobre ljude.*

Nisveta Kozlić, autorica knjige „Sovin šumski bonton“

6. KREATIVNE IDEJE LOKALNIH FONDACIJA – INSPIRACIJA ZA BUDUĆE FONDACIJE

Lokalne fondacije su prisutne u svojoj zajednici kroz uspostavljanje kontakta sa ljudima i prikupljanje novca, koristeći se različitim kreativnim strategijama djelovanja. Ovdje ćemo prikazati različite prakse i inovativne načine prikupljanja novčanih sredstava koje su se pokazale izuzetno uspješnim na terenu.

Donorske kartice koje članice lokalne fondacije iz Zenice nose svuda za sobom i koje nude građanima/kama i kompanijama u različitim prilikama, u koje oni koji žele da doniraju upišu svoje ime, prezime i iznos koji daruju, daju novac u gotovini, koje onda fondacija uplati na račun.

Sastanci i razgovori sa lokalnim privrednicima, odnosno sa lokalnim društveno odgovornim kompanijama i firmama. Obilasci mjesnih zajednica i razgovori sa građanima/kama doprinose razvijanju ideja o potrebama različitih zajednica, ali i samopromociji fondacija.

Donatorska kafa, kao vid sastanka sa kompanijama, koje fondacije održavaju kako bi se gradio kontinuitet u saradnji.

Licitacija. Putem Facebook licitacija lokalni pojedinci/ke i kompanije koji podržavaju aktivizam u zajednici doniraju razna sredstva, robu i usluge koji građani/ke kupuju preko licitacija, a novac se uplaćuje fondaciji na račun i dalje se, kroz konkurse, usmjerava u zajednicu. Na ovaj način se podržava i djelovanje fondacije i realizacija ideja u zajednici.

Tematski događaji. To su ***fundraising eventi*** koji se organizuju s ciljem prikupljanja novca za lokalne incijative, gdje u zabavnoj atmosferi, kroz osmišljene aktivnosti i muziku, fondacija poziva svoje sugrađane/ke da ih upoznaju, učestvuju u aktivnostima i daju svoj doprinos boljoj sredini. Fondacija iz Sarajeva je npr. organizovala izlet koji je uključivao planinarenje i čas joge na planini, a minimalna cijena učešća po osobi je bila 15KM. Vrlo uspješan primjer je bio događaj koji je Lokalna fondacija Zenica organizovala u saradnji sa gradonačelnikom Grada Zenica, pod nazivom „Donatorski iftar“ na koji su pozvani lokalni privrednici, predstavnici/e gradske uprave, javnih preduzeća i ustanova, predstavnici/e mjesnih zajednica i mediji. Pred događaj se objasni da se kroz zajedničko druženje prikupljaju sredstava, kojima će se kroz javne konkurse podržavati lokalne inicijative iz ekologije, podrške kulturnim manifestacijama, sportu, te uređenju javnog prostora za sve dobne skupine[28]. Također, tokom Uskršnjih praznika 2023, fondacija iz Bijeljine organizirala je veliki događaj za cijelu zajednicu pod nazivom “Avantura šarenog jajeta”.

[28] Kao ilustracija koliko je ovaj događaj bio uspješan, navodimo da mu je prisustvovalo preko 90 zvanica i da je u fond prikupljeno 7 525 KM. Ovaj prikupljeni iznos je Trag fondacija duplirala, pa je zajednica u Zenici na raspolaganju za realizaciju ideja imala ukupan fond od 15.050,00 KM samo kroz organizaciju ovog događaja.

U potragu za uskršnjim jajima u glavnom gradskom parku došlo je preko 1000 ljudi. Djeca su uživala u različitim igrama, a roditelji su kupili vaučere za učešće i na taj način donirali novac.

Prodaja karata po simboličnoj cijeni za koncert, koji je dio projekta koji je dobio novac. Sakupljeni novac od karata je udruženje koje je dobilo grant da ostvari svoju ideju, vratio, tj. doniralo fondaciji i tako pokazao kako se širi filantropsko djelovanje.

Trajni nalozi. Lokalna fondacija „Kapetan“ iz Sarajeva, kao uspješan način prikupljanja novca ima običaj mjesecnog odvajanja određene svote novca koji članovi/ce fondacije, kao i širok krug njihovih prijatelja/ica i poznanika/ca redovno donira Fondaciji.

Kada lokalne fondacije od neformalnih postanu registrovane, mogu osmišljavati svoj način djelovanja i na druge načine. Na primjer, osim kroz otvorene konkurse, novac se može raspoređivati i putem opštih i specijalizovanih fondova, namijenjenih nekoj određenoj temi, od obrazovanja i umjetnosti, preko zaštite životne sredine i sporta, pa do obnove javnih prostora i promicanja kulture generalno.

Na osnovu svega možemo zaključiti da lokalne fondacije predstavljaju primjere osnaživanja građana i građanki za razvijanje filantropske senzibilnosti i prepoznavanje prednosti društvenog angažmana, i to putem uključivanja širokih društvenih krugova različitih socioekonomskih statusa i prilika. Inkluzivni karakter svih poduzetih aktivnosti oslikava nesamjerljiv potencijal lokalnih zajednica i mogućnosti socijalno inovativnih načina rješavanja različitih problema. Ili, kako je to objasnila jedna od sagovornica iz grupe koja je dobila sredstva za renoviranje područne škole: „Iskreno preporučujem svima da pokušaju da filantropski djeluju kroz lokalnu fondaciju i da se angažuju. Možda u početku djeluje nestvarno i komplikovano, ali kada postignete rezultate osjećaj zadovoljstva je nevjerojatan i daje vam snagu i vjeru da nastavite dalje i još uspješnije.“

7. POJMOVI POVEZANI SA FILANTROPIJOM

Odgovore na pitanja šta je društveno odgovorno poslovanje, koja je razlika između ovog tipa poslovanja i sponzorstva, ima li razlike između filantropije i dobročinstva, te kako korporativna filantropija spaja društveno odgovorno poslovanje i oblast filantropije, možete pronaći u interdisciplinarnim sociološkim i ekonomskim udžbenicima, ali i na online stranicama posvećenim filantropiji[29]. U nastavku donosimo vrlo kratki pregled nekih od najznačajnih koncepata u ovoj oblasti javnog djelovanja.

Altruizam, benevolencija, dobročinstvo, dobronamjernost, velikodušnost, dobra volja, društvena svijest, društvena odgovornost, nesobičnost, darežljivost, saosjećanje, pokroviteljstvo, plemenitost, humanost, zajedništvo, podrška, poklanjanje.

Filantropija je skup svih nabrojanih principa koji se vezuju za čovjekoljublje i dobročinstvo. Filantropija podrazumijeva te principe na osnovu kojih se djeluje u zajednici. Filantropsko načelo se iskazuje praktičnim djelovanjem, a svrha filantropskog djelovanja jeste dobrobit drugih ljudi, bez obzira na ličnu materijalnu korist.

Filantrop ili filantropkinja je osoba koja na sistematičan način pomaže drugim ljudima, kroz davanje/doniranje novca ili drugih materijalnih resursa i usluga, volontiranje, humanitarni rad, davanje znanja, vještina i kreativnosti za pozitivne promjene u društvu, a „koristi“ koje ima od toga su isključivo nematerijalne prirode – osjećaj zadovoljstva, osjećaj korisnosti u zajednici, sticanje ugleda u zajednici, razvijanje sopstvene svijesti o socijalnim problemima, razvijanje svijesti svoje zajednice o socijalnim problemima, osjećaj sreće itd.

Filantropija može biti individualna, organizirana (grupna) i korporativna, a aspekt koji je važan i u skladu s današnjim trendovima odnosi se na upravljanje donacijama, bile one financijske ili proizvodi i usluge. Načelo filantropije sve se više promovira u ekonomiji i poslovnom svijetu te se uz rast korporacija pojavilo kao svojevrsna kontrola odgovornosti koje takva akumulacija profita zahtijeva. Danas se korporativnom filantropijom razvija strateški, odnosno tržišno usmjereni, pristup koji se temelji na znanju i povećanju učinka[30].

Društveno odgovorno poslovanje (DOP) ili u teoriji poznato i kao **Strategije korporativne socijalne odgovornosti** (corporate social responsibility; CSR) predstavlja koncept poslovanja u kojem preduzeća i kompanije bez zakonske prisile nastoje uskladiti svoje poslovanje s potrebama društva.

[29] Pored ostalih, preporučujemo i stranicu: <https://www.srpskifilantropskiforum.org/kljucni-pojmovi/>

[30] Preuzeto sa stranice <https://www.filantropija.hr/filantropija/sto-je-filantropija>

Ovaj poslovni model pokazuje da firme, preduzeća i kompanije imaju veću dužnost prema društvu u kojem djeluju od pukog obezbjeđivanja poslova i stvaranja profita. Imaju odgovornost da ostvare pozitivan uticaj u društvu, kroz unapređivanje ekonomije, zaštite okoliša, pomaganja u obrazovanju itd, jer profit prestaje da bude jedino mjerilo uspješnosti i ostvaruje se na društveno odgovoran način. Ovaj pojam i praksa odnose se na cijelokupni raspon djelovanja jedne kompanije ili organizacije i na sve odnose koji se pri tom uspostavljaju – kako doprinosi cijelokupnom ekonomskom i društvenom razvoju, kako ulaže u društvenu zajednicu i poštuje ljudska i radna prava, kako zapošljava, osposobljava i utiče na razvoj zaposlenih i svojih ciljnih kategorija, kako utiče na okoliš i drugo. Društveno odgovorno poslovanje postaje sve više raširena i prihvaćena praksa i u Bosni i Hercegovini i to ne samo korporativnih kompanija nego i drugih subjekata, prije svega organizacija civilnog društva[31].

Socijalno poduzetništvo predstavlja upotrebu poduzetničkog ponašanja za postizanje socijalnih ciljeva i dobrobiti za zajednicu. Koncept socijalnog poduzetništva obuhvata različite ekonomske inicijative koje ne teže prevashodno ostvarivanju profita, već su usmjerene ka ostvarivanju javnog interesa ili interesa određenih socijalno isključenih grupa stanovništva[32].

Korporativna filantropija predstavlja potenciranje filantropskog načela (davanje podrške novčanim sredstvima, proizvodima ili uslugama, jer se vjeruje u podršku kao društvenu vrijednost) u poslovanju kao dio koncepta društveno odgovornog poslovanja (firme pokazuju da razumiju potrebe svoje zajednice). Firme i kompanije koje se vode ovim načelom pokazuju svoje vrijednosti i uvjerenja svima – zaposlenima, partnerima, klijentima i široj javnosti.

Između donacija i sponzorstva postoje razlike. Donacija/darovanje je davanje u novcu, stvarima ili uslugama bez ikakve naknade ili protivusluge. Sponzorstvo znači da sponzor daje najčešće novac, a zauzvrat očekuje neki vid protivusluge, koja je regulisana ugovorom.

Firme i kompanije mogu djelovati filantropski kroz brojne načina davanja, a ovo su neki od njih: može se dati donacija, usluga ili proizvod u skladu sa nekim kriterijima; može se strateški odlučivati o prioritetima i kriterijima u skladu sa svojim vrijednostima i željenim društvenim uticajem; može se osnovati vlastita fondacija čiji zaposlenici upravljaju dodijeljenom imovinom. Firma tako strateški osmišljava čime će se fondacija baviti i formira strukturu kontrole svojih davanja i realnog društvenog uticaja;

[31] Preuzeto sa: https://sif.ba/bhs/Socijalno_uključivanje/Drustveno_odgovorno_poslovanje

[32] Više o svemu, kao i publikacije urađenih istraživanja na ovu temu, možete naći na:

https://sif.ba/bhs/Socijalno_uključivanje/Socijalno_poduzetništvo

mogu se odabrati organizacije koje se bave društvenim temama ili problemima, čije su vrijednosti u skladu s firminim, i kroz partnerski ugovor pomagati njihovo djelovanje.

Iako korporativna filantropija najčešće podrazumijeva doniranje novčanih sredstava, može se raditi i o doniranju vlastitog proizvoda bez naknade, davanju prostora ili neke druge imovine na korištenje, kao i na organizaciju dobrotvornih aktivnosti, koje se nazivaju još i korporativno volontiranje^[33].

[33] Preuzeto i prilagođeno sa: <https://www.filantropija.hr/filantropija/korporativna-filantropija>

O AUTORU I AUTORICI

Elvir Šahić (1970) je vanredni profesor na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu, gdje je na Katedri za menadžment i organizaciju angažovan na predmetu Industrijska sociologija. Doktorirao je iz oblasti socioloških nauka na Fakultetu političkih nauka UNSA na temu organizacijske kulture. Kao autor i koautor objavio je veći broj radova interdisciplinarnog karaktera.

Jasmina Čaušević (1976) je naučni stepen magistrice društvenih nauka iz oblasti rodnih studija stekla na Univerzitetu u Sarajevu 2008. godine. Uredila je, bila autorica ili je radila u koautorstvu na brojnim studijama i istraživanjima. Drži predavanja i radionice o temama vezanim za rodnu ravnopravnost i široko polje feminizma.

*U civilnom sektoru radimo na procesima koji jako
dugo traju i često budemo razočarane što se ništa
ne mijenja, ili se izuzetno sporo mijenja, a rad u
Tragu mi je pokazao da je promjena moguća i da
se može desiti brzo.*

Maida Zagorac,
koordinatorica programa filantropije Trag fondacije
u Bosni i Hercegovini

Trag fondacija 2024.
(Ured Trag fondacija u Bosni i Hercegovini)

Trag fondacija je regionalna fondacija sa sjedištem u Beogradu (Srbija) i Uredom u Bosni i Hercegovini (Sarajevo), koja dvadeset i pet godina podstiče i podržava aktivno uključivanje građana i građanki u razvoj lokalnih zajednica i do sada je podržala preko 1.500 projekata širom Srbije i regije.

www.tragfondacija.org
www.lokalnefondacije.ba